

HOLISTISK MISSION I LYSET AF GUDS RIGE OG NYSKABELSEN I KRISTUS

- MED SÆRLIG INDDRAGELSE AF LUKASEVANGELIET OG APOSTLENES GERNINGER

Sognepræst, cand.theol. Morten Munch

RESUMÉ: Jesu' tale om Guds rige er forankret i Det gamle Testaments holistiske vision om "shalom." Det eskatologiske tidsaspektet ("allerede / endnu ikke") er imidlertid afgørende for forståelsen af Guds rige. Artiklen undersøger derfor helhedskarakteren af det allerede nu "indbrydende" Guds rige, som det beskrives i Lukasevangeliet. Et udblik til Apostlenes Gerninger demonstrerer, at denne holisme afspejler sig i den første kirkes mission.

I denne artikel argumenteres der for en forståelse af Guds rige som et frigørende herredømme af åndelig, etisk, social, politisk og fysisk karakter. Det er et nærværende, påbegyndt og endnu ikke fuldentt rige, der udtrykker målet for Guds historie med verden: En genrejst og på alle planer forløst skabelse, vertikalt som horisontalt; en vision for det brudte skaberværks heling i Kristus.

Gudsrigets helhedsvision hos profeterne

Selv om udtrykket Guds rige ikke findes i Det gamle Testamente, er Jesu brug af Gudsrige-terminen dybt forankret i Israels historie og profetiske vidnesbyrd. Gud er Israels og hele jordens konge. Kongedømmet er af dynamisk karakter og beskrives

eksempelvis i Salmernes Bog som forsoning mellem Gud og folket, personlig frelse og syndsforladelse, politisk frigørelse og retfærdighed i sociale og økonomiske forhold (fx Sl 146). Guds herredømme kom til udtryk i Exodus-begivenheden og det davidiske monarki som en foreløbig kulmination af Guds intenderede 'shalom' i sit skaberværk. Erfaringen var kortvarig, men tilstrækkelig til at understrege Gudsrigets altomfattende karakter. Gud vil gøre den faldne skabning hel igen på alle områder af samfundslivet og den menneskelige eksistens. Nye erfaringer af eksil (det babylonske fangenskab) gav yderligere kraft til længslen efter en fremtid bestemt af Guds skabervilje. Ikke mindst *Esajas* og *Daniel* lagde profetisk røst til håbet om rigets

fremtidige genrejsning, der ville komme i stand ved Guds dømmende og frelsende intervention med retfærdighed, tilgivelse, kundskab, helbredelse, glæde, frihed, fred og de dødes opstandelse til følge. Guds rige skulle i en kommende æon afløse den nuværende og således bringe syndens og dødens herredømme til afslutning i en kosmisk vision, der overstråler alle profetiske billeder og foreløbige historiske erfaringer af Guds kongedømme. Dette overordnede billede bekræftes af en lang række observationer, hvoraf kun nogle enkelte skal nævnes her. Jesu foretrukne selvbetegnelse, Menne-skesønnen, er hentet fra Daniels syner om riget, der skulle knuse anti-rigerne (Dan 7).¹ Evangeliebegrebet har tråde tilbage til Esajas' annoncering af Guds kongedømme (Es 52). Markus Evangeliets indledning er inspireret af indledningen til Trøstebogen hos Esajas (Es 40ff) som en markering af, at Kristus fører Trøstebogen ind i sin endelige opfyldelse og bringer menneskeheds eksil til ophør. Sagt med Jürgen Moltmann: "The phrase 'the kingdom of God is at hand' is only a paraphrase of the prophets cry: 'God is king'" (Moltmann 1977, 80).

I sin forkyndelse af Gudsrigets sociale dimension knytter Jesus, især i den lukan-ske fremstilling, endvidere til ved tanken om *jubelåret*, der igen er indfældet i en massiv lovtradition i Toraen til sikring af de fattige og mest udsatte grupper i samfundet; en tradition profeterne med stor kraft værnede om, når de kritiserede de privilegeredes forhold til de underprivilegerede. Det kunne handle om korrupsion i retssager, underbetaling af arbejdere, høje udlånsrenter, generel forsømmelse af de svageste. Moselovens regulativer for sabbats- og jubelår skulle opretholde balancen i samfundet ved jævnlig gældssanering og tilbagelevering af jord (3 Mos 25). Noget af afgrøderne skulle forblive uhøstet til fordel

for de fattige, så de ved eget høstarbejde kunne være 'selvforsynende' og undgå ydmygende afhængighedsforhold. Omsorgen for de dårligt stillede var af både lindrende og forebyggende karakter; det handlede om såvel nødhjælp som retfærdige samfundssystemer. Med basis i den mosaiske forståelse af synd som både individuel og strukturel indeholdt den profetiske samfundskritik ikke kun opfordringer til frivillig barmhjertighed og gavmildhed, men satte også fingeren på systematisk undertrykkelse.

En tilbagevendende begrundelse for den sociale fordring er folkets egen erfaring som tidligere slavefolk (fx 5 Mos 24,18). Exodus var Guds svar på folkets åndelige såvel som fysiske nød og bør i senere applikation ikke reduceres i forhold til denne helhed. Udvandringen var historisk betragtet også en politisk aktion, der sikrede slavefolket frihed og adgang til egen jord. Løfterne om landet peger i dybeste forstand frem mod en frelse, der genindsætter mennesket i det tabte paradys med forsonede og fornyede relationer til Gud, medmenneske og skabelsen i dens helhed; en skabelse forløst fra indre tomhed og ydre forgængelighed – iklædt herligheden fra Gud.

Det er denne profetiske vision, der udgør klangbunden for Jesu forkyndelse af Guds rige. Vigtige elementer i denne forkyndelse er annonceringen af rigets ankomst, proklamationen af dets nådefulde syndsforladende karakter, demonstrationen af dets fornyende og frigørende kraft, undervisningen om dets etiske følger, samt håbsforkyndelsen om dets fremtidige fuldendelse. Vi vil nu se nærmere på denne udfoldelse af Guds rige i evangeliernes fremstilling med henblik på en belysning af forholdet mellem frelsens åndelige og fysisk-sociale virkelighed.

Gudsrigets tidsaspekt: Lader helheden vente på sig?

Tidsaspektet har stået centralt i diskussionen om Guds rige. Det er blevet opfattet futurisk apokalyptisk som et transcendent indbrydende rige, der omvæltter historien (J. Weiss, A. Schweitzer; konsekvent eskatologi). Modsat er det også blevet opfattet nutidigt profetisk som et immanent herredømme i historien (C.H. Dodd; realiseret eskatologi). Ingen af disse syn kommer til rette med helheden i den nytestamentlige fremstilling, der rummer begge tidsaspekter i frugtbar spænding mellem gradvis virkeliggørelse indenfor historien og pludseligt gennembrud af kosmisk kataklysmisk karakter. (W. Kümmel, J. Jeremias. G.E. Ladd)² Inden for den rådende konsensus om det eskatologiske dobbeltforhold 'allerede- endnu ikke' må spørgsmålet stilles, om Gudsrigets fremtrædelsesform er forskellig i nutid og fremtid, når vi ser bort fra kontrasten mellem det stykkevis og det fuldkomne. Er det eksempelvis sådan, at der er en vægtlægning på et forsonet gudsforhold i det præsente rige etableret i syndernes forladelse og en væsentlig forskydning af frelsens fysisk-sociale aspekter til det futuriske rige? Hvis en sådan accentforskydning lader sig påvise i Jesu Gudsrige-forkyndelse og -praksis eller modsat ikke lader sig påvise, melder spørgsmålet sig om implikationerne heraf for den kristne mission.

Jeg vil i min undersøgelse af disse spørgsmål hovedsagelig koncentrere mig om Gudsrige-forkyndelsen i Lukasevangeliets og Apostlenes Gerninger. Valget af Lukasevangeliets og Apostlenes Gerninger giver mulighed for at forholde sig til kontinuitet og diskontinuitet mellem Jesu og kirkens mission inden for samme forfatterskab. Endvidere er Lukas den evangelist, der har lagt mest vægt på evangeliets

sociale side; et forhold der må ses som udtryk for en bevidst refleksion. Der er andre nytestamentlige stemmer med hver sine nuanceringer. Målet er ikke at samle disse stemmer, men at lytte til en ikke uvæsentlig stemme, der via sit dobbeltskrift fylder ikke mindre end 25 % i den nytestamentlige kanon.

Jesu missionale programerklæring i Nazareth-manifestet hos Lukas

Selv om termen 'basileia' ikke optræder i Jesu missionale programerklæring i Luk 4,16ff, udgør teksten et oplagt begyndelsepunkt for undersøgelsen. Teksten indeholder en række indirekte referencer til det ventede Gudsrige, som først nævnes direkte i v.43, hvor evangelie-begrebet indholdsbestemmes vha. Guds rige. En væsentlig diskussion handler om karakteren af den 'frigivelse', Jesus her med et Esajas-citat (Es 61,1-2 kombineret med Es 58,6) taler om i relation til de fattige, blinde, fangne og undertrykte. Jesus citerer ikke de mosaiske tekster om jubelåret, men Esajas' metaforiske anvendelse heraf med tanke på frelse fra det babyloniske fangenskab. Udfrielsen fra Babylon var sammenlignelig med et nådeår med åndelig og fysisk-social genoprettelse af folket. Ordet 'aphesis', frigørelse, har været brugt som teknisk term for jubelåret (jf. Ez 46,17) og får ekstra vægt i Jesu missionserklæring gennem den gentagelse af udtrykket, der opstår ved at kombinere Es 61 og 58. Ordet kan også betyde 'tilgivelse' og bruges ofte i denne betydning også hos Lukas. Læst i sin lukanske ramme er udtrykkets sociale betydningshorisont dog vanskelig at forbigå. En tilsvarende åndelig og social dobbelthorisont er nærliggende i bestemmelsen af de fattige, de blinde og de fangne. Ifølge Joel Green (The Gospel of Luke, NICNT, 211) står valget i eksegeseen ikke mellem de materielt fattige og de ån-

deligt fattige (ydmyge). De fattige betegner en mere kompleks og sammensat gruppe; det er 'outsidere' af diverse socio-religiøse grunde. Når disse i særlig grad er genstand for Guds nåde, understreges nådens omfattende og åbne karakter. Frelsen har sin oprindelse i Gud alene og går derfor nødvendigvis på tværs af menneskelige grænse- og dragninger religiøst, socialt, etnisk etc. Jesus udøver omsorg for de bogstaveligt og symbolsk blinde. De første modtager fysisk helbredelse (Luk 18,35ff; ApG 9,18f); de sidste modtager åndelig åbenbaring (Luk 1,78f; 2,29-32; 3,6). Fanger løses fra skyld og skam og tydeligvis også fra Satans bånd, sådan som det fremgår af helbredelsen af den krumbøjede kvinde i Luk 13,10ff, hvor der bruges binde- og løse-termer; jf. ApG 10,38 hvor Jesu helbredelsestjeneste som helhed ses i et lignende perspektiv af frigørelse fra ondskabens herredømme. Manifestet i Luk 4 er strategisk placeret i begyndelsen af Jesu virke for at klargøre målet med Åndens salvelse. Sammenfattende tegner programerklæringen i Luk 4,16ff et billede af Jesu messiansk-eskatologiske tjeneste, hvori evangeliets forkyndelse, nye sociale handle-mønstre og karismatisk helbredelsespraksis fremstår som et integreret hele uden indbyrdes konkurrence.

Hvordan folder den missionale programerklæring sig ud i helheden af Jesu forkyndelse og gerninger? Det spørgsmål vil vi nu vende os til. I besvarelsen er det vigtigt at sammenholde Jesu ord og handlinger, der gensidigt tolker hinanden i en form for hermeneutisk cirkel. Programerklæringen, de lukanske lignelser, sletteprædikenen, stridssamtaler m.v. kaster lys over Jesu livsstil, åbne bordfællesskab, helbredelser, død og opstandelse og omvendt. Hertil føjer sig den perspektiverende ramme, som Jesus-beretningen er indsat i hos Lukas, ikke mindst de to lovsange i Luk

1, der fungerer som fokusgivende prismen. Alle disse elementer bidrager til forståelsen af Jesu Gudsrige-mission.

De indledende kapitler hos Lukas forud for Nazareth-manifestet

Marias lovsang (Luk 1,46ff) understreger, at Guds barmhjertighed også gælder de marginaliserede og nødlidende. Tonen er revolutionær i kontrasten mellem de sultne, der mættes og de rige, der sendes tomhændede bort. Igen finder jeg det mest nærliggende at se en åndelig og social dobbeltbund i teksten i lyset af såvel Det gamle Testamente som Lukasevangeliet. Omvæltningerne kommer ikke gennem vold eller politisk aktivisme, men gennem ydmyghed og lydighed overfor Gud. Guds ydmyge og lydige instrument par excellence er det barn, Maria skal føde. I lovsangen ser Maria sig selv som et eksempel på udvælgelsen af de ringe og små, parallelt med Israels udvælgelse som det mindste af folkeslagene. Udvælgelsen er en konsekvens af nådepagten med fædrene og løfterne om Guds frelse.

Zakarias definerer i sin lovsang (Luk 1,68ff) frelsen som syndernes forladelse (v.77); en genindsættelse i pagten, der indebærer frigørelse fra fjenderne (v.71), fornyet tjeneste i retfærdighed (v.75) og en vandring på fredens vej (v.79). Fjenderne er i den lukanske sammenhæng ikke de etnisk fremmede, men synden, døden og dæmonien. Retfærdighedens tjeneste inkluderer handlinger, der retter op på ubalance i samfundet. I Det gamle Testamente bruges ordet 'mishpat', ret/retfærdighed, gentagne gange i relation til enkerne, de faderløse, de fattige og de fremmede (fx Jer 22,3).³ Fredens vej er et liv i forsoning og helede relationer, en erfaring af shalom som frugt af Guds pagtsfornyelse med og nærvær i folket.

Den sociale opmærksomhed er også til stede i fødselsberetningen (Luk 2,1ff), der ikke som Matthæus nævner de viise rigmænd fra øst, men i stedet de fattige lokale hyrder, tillige med krybben og stalden (lukansk særstof). Tråden følges op i det sidste fokuspunkt inden Jesu offentlige fremtræden i Nazareth: Døberens tjeneste (Luk 3,1ff). Johannes Døber formidler en omvendelsesdåb til syndernes forladelse, der med ord lånt fra Esajas 40 om udråbelsen af Herrens vej indebærer, at det krogede rettes ud, det høje sænkes, og det lave højnes (jf. temaer i Marias lovsang). I Døberens forkyndelse vedrører de hos Esajas profeterede ændringer også det sociale landskab via ny etisk livsførelse forstået som en frugt af omvendelsen (den der har to kjortler skal dele med den, der ingen har osv.). Billedsproget hos Maria og Døberen danner miniature-billeder af Jesu Gudsrige-forkyndelse.

De indledende kapitler hos Lukas peger i retning af en holistisk frelses- og evangelieforståelse ligesom programerklæringen i kap. 4. Der er en vis ringslutning i argumentationen indtil videre, som udfoldelsen af Gudsrige-forståelsen i resten af Lukasevangeliet forventes at råde bod på.

Virkeliggørelsen af Nazareth-manifestet i Jesu messianske tjeneste i Lukasevangeliet

Jesu omsorg for og fællesskab med samfundets udsatte er iøjnefaldende. Det gælder fattige, spedalske, besatte, tiggere, prostituerede, kollaboratører og sekterere (samaritanere). Kvinder og børn gøres til forbilleder. Jesu *inkluderende livsstil* forkynder Guds tilgivelse i handling og er uden socialt sidestykke i opgøret med hierarkisk tænkning og etnisk eller anden forskelsbehandling. I nyskabelsen i Kristus og syndsforladelsen i hans navn findes roden til heling

af menneskelig splittelse. Herfra kommer afgørende stimuli til en ny social praksis, som Jesu åbne bordfællesskab baner vej for og eksemplificerer. Spisefællesskabet med toldere og syndere rummer en eskatologisk dom over holdninger og strukturer, der skiller mennesker fra hinanden.

Gudsrigets transformation har hos Lukas et særligt nedslag i *forholdet til penge* og økonomisk forvaltning. Zakkæus' omvendelse (Luk 19,1ff) er en åndelig-social-økonomisk omvendelse. Nåden igangsætter en kædereaktion. Lukas fremhæver især det økonomiske led i kæden: Zakkæus giver halvdelen af sin formue til de fattige. Han begynder at leve jubelåret ud blandt sine medmennesker. Den rige rådsherre (Luk 18,18ff) får at vide, at han skal sælge alt og give det til de fattige. Handlingen vil gøre ham fri til at følge Jesus, men vil også som troshandling og omsorg for de fattige indgå som et led i efterfølgelsen. Generelt lyder det til disciplene/den lille hjord (Luk 12,33), at de skal sælge deres ejendele og give almisse, uden nærmere præcision af omfanget. Den rige bonde (Luk 12,13ff) advares mod det materielles magt over sjælen. Sletteprædikenen indeholder ve-råb over de rige og de mætte (Luk 6,24f), hvilket er lukansk særstof.⁴ Som en del af en økonomisk modkultur skal Jesu disciple ved deres fester invitere dem, der ikke har mulighed for at invitere igen (Luk 14,12-14). Der tænkes her sandsynligvis på fester, der brugtes som business-fremmende og netværksskabende begivenheder.

Mange af *lignelserne* hos Lukas har *den omvæltende nåde* som sin overraskende pointe. I beretningen om den barmhjertige samaritaner (Luk 10,25ff) tilhører den forbilledlige person et foragtet folkefærd, mens de religiøst velbjergete nøjes med knap så flatterende birøller som antihelte, for hvem troen ikke fører til omsorg for

næsten. Barmhjertighed efter Guds hjerte krydser etniske og økonomiske grænser. Den tilskadekomne fremmede får betalt værelsesleje og forplejning. Lignelsen om den fortabte søn (Luk 15,11ff) kalder på den ældste søns omvendelse til et tilgivende sindelag og en generøs adfærd overfor den hjemkomne bror efter faderens forbillede. Faderen omfavner den urene og mætter den sultne ved sit festbord. I fortællingen om den uretfærdige forvalter (Luk 16,19ff) bliver de fattige og gældbundne hjulpet, og den uærlige lærer generøsitet. Lignelsen om den rige mand og Lazarus (Luk 16,19ff) vender også op og ned på den gængse orden. Den, der her i livet sendte den fattige tomhændet bort, står selv tomhændet efter døden (ligesom den rige bonde). I lignelsen om enken og dommeren (Luk 18,1ff) får den juridisk svage part (enken) sin ret, ligesom toldereren retfærdiggøres i sin fremstammede syndsbeholdelse frem for farisæeren, der i sin overlegne bøn går tomhændet bort i gudsforholdet (Luk 18,9ff).

I *Fadervor* lærer Jesus os at bede om Gudsrigets komme, hvilket bedst forstås som et komme i både nutid og fremtid. De efterfølgende delbønner i *Fadervor* udlægger riget som brød til de sultne (fysisk og åndeligt), syndsforladelsens gave i gudsforholdet og den sammenhængende forsoning med medmennesket (som også vi forlader...). Endvidere ses gudsriget som udfrielse fra de falske rigers og magters greb om tilværelsen (led os ikke... men fri os...). Vi beder i *Fadervor* om, at Guds rige må realiseres for, hos, i og gennem os, sådan som det blev realiseret i Jesu liv og virke. Guds rige er inkarnationen af Guds vilje gennem skabningens forsoning med sin skaber og den begyndende genoprettelse af verden i dens brudthed. Det dobbelte kærlighedsbud (Luk 10,27) om at elske Gud og sit medmenneske er ikke identiske, men

snævert forbundne (hvilket tematiseres i Jakobs brev med sjældent styrke).

Når vi ser på *Jesu gerninger*, møder vi den af Ånden salvede (Luk 3,22; jf. ApG 10,38) beskæftiget med at bespise de sultne (Luk 9,10ff), helbrede de syge (Luk 4,38ff), udfri de besatte (Luk 8,26ff) og opvække døde (Luk 7,11ff). I Beelzebul-perikopen (Luk 11,14ff) tolkes uddrivelserne som tegn på Gudsrigets komme; en del af rigets frontalangreb mod satans antirige. Kampperspektivet optræder flere steder i sammenhæng med *basileia*-terminen; det gælder både synoptiske og paulinske forekomster (Matt 12,26-28; Matt 13,38; Matt 16,18-19; 1 Kor 15,24; Kol 1,13; Ef 2,1.6; jf. Dan 2,44 om Gudsrigets tilintetgørelse af de fjendtlige riger).⁵ At se Jesu befrielsestjeneste som udtryk for Kooperation med forførelsens og ondskabens fyrste og dermed som en indre konflikt i satans rige giver ikke mening. Der er tale om en konflikt mellem to modsatrettede riger, hvor den stærkere tager bytte fra den stærke. Ikke kun eksorcismene men også Jesu helbredelsesundere anskues i et sådant perspektiv hos Lukas (summariet i ApG 10,38). Jesus udsender først de tolv med myndighed over dæmoner og sygdomme, for at de skal "prædike Guds rige og helbrede de syge" (Luk 9,1ff). Dernæst udsendes de 72 med ordene "Helbred de syge i byen og sig til dem: Guds rige er kommet nær til jer" (Luk 10,1ff). Deres vellykkede mission i form af den praktiserede myndighed over det onde er for Jesus et udtryk for, at satan nedstyrtes fra himlen (Luk 10,17-20). Disciplenes glæde bør dog forankres et andet sted: i det nådefulde livsfællesskab med Gud. Disciplenes mission er i disse kapitler kendetegnet ved den samme dobbelthed af proklamation og demonstration af Guds rige, som vi finder hos Jesus. Jesu svar til den fængslede og tvivlende Johannes Døber indeholder en

henvisning til begge dimensioner som tegn på Gudsrigets aktuelle virke i samklang med Esajas' profetier om Guds frelse (Luk 7,22f). Dobbeltigheden kan nuanceres til et trekløver af evangeliets nådeforkyndelse, socialforandrende livsstil og manifesterende kraftgerninger, der i fællesskab bringer og udfolder messiastidens nybrud – Guds nærvær i sit folk.

Gudsriget og kirkens mission i Apostlenes Gerninger

I Apostlenes Gerninger er elementerne i ovennævnte trekløver alle skildret som en direkte konsekvens af Åndens komme. Pindedagens evangelieforkyndelse af den korsfæstede og opstandne er central gennem hele skriftet og kendetegnes ved at være en åndsinitieret kulturel og social grænsesprængende mission (ApG 2; 8; 10; 15). Menigheden lever i ordet, bønner og sakramenterne (ApG 2,42), udjævner økonomiske forskelle og betjener de fattige (ApG 2,44-45; 4,32.34). Der foretages omstruktureringer for at fastholde en ret balance mellem ordets forkyndelse og den voksende diakoni (ApG 6,1ff). Midt i forfølgelser fra de lokale myndigheder havde de kristne et godt omdømme blandt folket (ApG 2,47), hvilket må forstås i lyset af menighedens kærlighedsgerninger og sociale praksis. Vi ser endvidere fællesskabet med apostlene i front formidle Guds helbredende kræfter (ApG 3,1ff; 4,30; 5,12ff og andre steder). Omtalen af Filips tjeneste minder om evangeliernes summarier af Jesu tjeneste: "Folkeskarerne var alle som én optaget af det, Filip sagde, når de lyttede til ham og så de tegn, han gjorde" (ApG 8,6). Jf. Paulus summarium af sin egen tjeneste i Rom 15,18: "Det som Kristus har gjort gennem mig for at føre folkeslagene til lydighed, i ord og gerning, ved kraften i tegn og undere, ved Guds ånds kraft". Ord og handling

er naturnødvendigt integrerede i Gudsrigets og frelsens helhed. Flere fortolkere har fremhævet den parallelle struktur mellem bind 1 og 2 i Lukas' fremstilling (Morphew 2011, 24.98-99). Kirkens mission i Ånden er grundlagt på Jesu mission, spejles i den og forlænger den til nye kulturelle kontekster og generationer. I Jesu og kirkens Gudsriges-mission sammenholdes Ordet og Ånden, tilgivelsen og nærværet, forkyndelsen af nåden og dens karismatisk-diakonale implikationer. Sammenholdelsen af disse aspekter tegner et billede af en trinitarisk missionsforståelse, der handler om skabens omsorg for det skabte, kaldet til at blive forliget med Gud ved troen på Jesus og trøsten og kraften i Åndens nærvær.

Konklusion og udblik

Transformationen associeret med det indbrydende rige er ikke en teologisk abstraktion i Lukasevangeliet og Apostlenes Gerninger, men griber ind i daglige prioriteringer vedr. familie, ejendom, karriere, sociale relationer, etniske konflikter etc. Herredømmet er ikke selektivt, men gør krav på hele vores tilværelse med alle dets sfærer. Kaldet til efterfølgelse er placeret i en kontekst af omvendelse og tro på evangeliet; som en frugt af nådens frisættende kræfter. Gudsriget har forsoning og barmhjertighed som sit nyskabende omdrejningspunkt. Herfra udgår et nyt fredsstiftende og retfærdighedssøgende fællesskab. Forligelse med Gud viser sig i forligelse mellem mennesker. Kirkens kald ligger indlejret i gudsrigets eskatologisk-dynamiske spænding mellem præsens frembrud og futurisk fuldendelse. Gudsrigets etik er i nutiden at begynde at leve i lyset af fremtiden. Sagt med D. Bock: "The meek inherit the earth, but they also are to illuminate it" (Bock 1999). Eller sagt johannæisk: Jesu rige er ikke af denne verden, men har sit virkefelt

i den (Joh 18,36; 17,14-18).

Guds rige er et helhedens rige, hvor både det åndelige og det legemlige har betydning og ikke kan tænkes adskilt. Kaldet til omvendelse, tilsigelsen af syndernes forladelse, bespisning af de sultne, helbredelse af de syge, forsonende initiativer og det åbne bordfællesskab er alt sammen en del af Gudsrigets invaderende frelsesaktion. "Sociale praktikker, der således kropsliggør kærlighed, retfærdighed og shalom, konstituerer den normative moralske struktur i en sociaetik, der reflekterer

Guds kongelige styre" (Dempster 1991).⁶ W. Brueggemann formulerer det sådan: "Når Jesus helbreder de syge, tilgiver de skyldige, opvækker de døde og mætter de sultne, genetableres Guds 'shalom' i en verden fyldt med kaos og ufølsom selvished" (Brueggemann 1976, 16).⁷ Lukas står i den profetiske tradition, der utrætteligt taler imod enhver dikotomi mellem tro og handling. Hans dobbeltskrift viser, at den frelsende nåde i troen på Kristus og en ny social orden i det ekklesiale legeme er sammenhørende i Guds mission i verden.

NOTER

- 1 Det temamæssige sammenfald mellem Menneskesøns-titlen og gudsherredømmet i Dan 7 bemærkes af D. Bock, der beskriver Menneskesøns-betegnelsen som et opsamlingspunkt for Jesu kristologi, ligesom Gudsrige-terminen er et opsamlingspunkt for Jesu soteriologi og eskatologi. Artikel i *Looking into the Future. Evangelical studies in Eschatology*, redigeret af David W. Baker, 2001.
- 2 Vedrørende gudsrigets udlægningshistorie, se Saucy, 1997.
- 3 En analyse af Jobs bog viser, at retfærdighed for Job i høj grad handler om sociaetik. Fx Job 29,12-17. Vedr. 'mishpat' og 'zedaka', se Keller, 2010, kap.1-2.
- 4 Bjergprædikenen i Matt 5-7 har en bemærkelsesværdig kombination af temaerne: social retfærdighed, personlig moral, materialismens farer. Kirkehistorisk er temaerne ofte blevet dyrket i hver sin kirkegruppering. I bogen *The Kingdom in Matthew* konkluderer

Matthew Allen fig.: "The kingdom of God in Matthew is unified and holistic. All at the same time, it is spiritual, material, ethical, social, political, physical and ecclesiastical" (Allen 1999). At søge Guds rige og dets retfærdighed (Matt 6,33) kan vanskeligt læses eksklusivt paulinsk, hvis overhovedet; det inkluderer i sin kontekst en social og økonomisk retfærdighed.

- 5 Kamperspektivet genfindes hos Johannes i forbindelse med Jesu ophøjelse på korset (12,31-32) som en slags kosmisk eksorcisme af den/det onde. Basileia-terminen bruges kun få gange hos Johannes, men kongetanken optræder markant i Johannes' passionsberetning. Jesus regerer fra korset set i opstandelsens og himmelfartens perspektiv (korset ses som et led i ophøjelsens progression).
- 6 Min oversættelse.
- 7 Min oversættelse.

LITTERATUR

- Allen, Matthew (1999): *The Kingdom in Matthew*. Biblical Studies Press.
- Bock, D. (2011): "The Kingdom of God in New Testament Theology" (Foredrag ved Evangelical Theological Society 1999) i: *Looking into the Future: Evangelical Studies in Eschatology* redigeret af David W. Baker, Grand Rapids, MI: Baker Academics.
- Brueggemann, W. (1976): *Living toward a Vision: Biblical Reflections of Shalom*.
- Dempster, M (1991): "Evangelism, Social Concern and the Kingdom of God" i: *Called and Empowered* redigeret af Dempster, Klaus og Petersen
- Keller, T. (2010): *Generous Justice*
- Moltmann, J. (1977): *The Church in the Power of the Holy Spirit*. London: SCM Press

Morphew, D. (2011): *The Mission of The Kingdom; The Theology of Luke-Acts*

Saucy, Mark (1997): *The Kingdom of God in the Teaching of Jesus in 20th Century Theology.*

FORFATTEROPLYSNING

Morten Munch

Værløse og Hareskov kirker

Højeloft Vænge 20

3500 Værløse

mortenm@post.cybercity.dk